

УДК 339.543.42:341.17

ДЕЯКІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТИМЧАСОВИХ ПРЕФЕРЕНЦІЙНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ РЕЖИМІВ З КРАЇНАМИ ЄС

SOME LEGAL ASPECTS OF TEMPORAL PREFERENTIAL TRADE REGIME WITH EU COUNTRIES

Товкун І.М.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри господарського права

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Одним із методів тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності є надання тарифних пільг, які сприяють збільшенню обсягу ввезення товарів, що претендують на надання преференцій. На сьогодні в Україні діють торговельні режими Генералізованої системи преференцій та Автономний преференційний торговельний режим, правові аспекти яких розглядаються у цій статті.

Ключові слова: автономний преференційний торговельний режим, генеральна система преференцій, регламент ЄС, адміністрування тарифних квот, тарифна лібералізація.

Одним из методов тарифного регулирования внешнеэкономической деятельности является предоставление тарифных льгот, которые способствуют увеличению объема ввоза товаров, которые претендуют на предоставление преференций. На сегодня в Украине действуют торговые режимы Генерализованной системы преференций и Автономный преференциальный торговый режим, правовые аспекты которых рассматриваются в этой статье.

Ключевые слова: автономный преференциальный торговый режим, генеральная система преференций, регламент ЕС, администрирование тарифных квот, тарифная либерализация.

Provision of tariff preferences is one of foreign trade activity tariff regulation methods that contribute to increase import volume of goods that claim to provide preferences. Legal aspects of generalized system of preferences, autonomous preferential trade regime, existing in Ukraine, contemplate in this article.

Key words: autonomous preferential trade regime, generalised system of preferences, EU Regulation, administration of tariff quota, tariff liberalization.

Актуальність. Сучасна торговельна політика характеризується збільшенням поширенням пільгових режимів у торгівлі. Вони є початковою стадією створення інтеграційних угруповань та служать вирішенню як економічних, так і політичних завдань. Останній фактор часто спонукає держави йти на створення зон вільної торгівлі та митних союзів навіть у тих випадках, коли їх економічні переваги далеко не виправдані (як приклад, багато країн Центральної та Східної Європи в асоціації з ЄС, НАФТА у Мексиці, Митний союз між Росією, Білорусією та Казахстаном).

Норми ГАТТ/СОТ, що регулюють застосування преференційних відносин між розвиненими країнами, носять досить жорсткий характер. Вони дозволяють виключати з пільгового режиму найбільш «чутливі» сектори економіки лише протягом періоду поетапного створення зони вільної торгівлі або митного союзу, який, як правило, не повинен перевищувати 10 років. Що стосується преференцій на користь країн, що розвиваються, то тут правові можливості для регулювання обсягу пільг досить широкі, оскільки ГАТТ виводить такий режим за межі дії загального зобов'язання щодо найбільшого сприяння і недискримінації. Застосування пільгового режиму до ввезення товару на ринок створює імпортерам серйозні переваги порівняно з конкурентами і дозволяє не тільки уникнути сплати митних зборів або істотно (у два або більше разів) знизити їх рівень, але і в ряді випадків навіть виводить такий імпорт з-під дії антидемпінгових мит і кількісних обмежень.

Метою статті є правовий аналіз застосування тимчасових преференційних торговельних режимів з країнами ЄС.

21 листопада 2013 р. Україна оголосила про припинення підготовки до підписання Угоди про асоціацію, у тому числі щодо поглибленої та всеохоплюючої Зони вільної торгівлі (ЗВТ) з ЄС. Враховуючи безпрецедентні події в країні, питання безпеки, політичні та економічні проблеми, що стоять перед Україною, 6 березня 2014 р. Європейська Рада заявила про свій намір підтримати економічну стабілізацію країни за допомогою пакету заходів, у тому числі надання автономних торговельних преференцій.

Так, Рішенням Ради ЄС від 29.09.2014 р. № 2014/691/ЄС було внесено зміни до графіку тимчасового застосування торговельної частини Угоди про асоціацію. Згадані положення почнуть тимчасово застосовуватися з 1 січня 2016 р.

Європейським Союзом було прийнято рішення про продовження дії автономного преференційного торговельного режиму для України, чим відбулося відтермінування тимчасового застосування торговельної частини Угоди про асоціацію. Автономний преференційний торговельний режим передбачає одностороннє зменшення або скасування митних тарифів ЄС на товари, що походять з України. Застосування автономних торговельних преференцій продовжено до 31 грудня 2015 р. [1, с. 58–72].

Встановлення автономного преференційного торговельного режиму регламентується Регламентом ЄП та Ради

ЄС № 374/2014 від 16.04.2014 р. щодо скорочення або скасування митних тарифів на товари, що походять з України, який набув чинності 23 квітня 2014 р., а також Регламентом ЄП та Ради ЄС № 1150/2014 від 29.10.2014 р., яким вносяться зміни до Регламенту ЄП та Ради ЄС № 374/2014.

Автономні торговельні преференції передбачають:

– скасування ввізних мит на 94,7% від усього обсягу промислових товарів (товарні групи 25–97) та на 83,4% сільськогосподарських товарів та продуктів харчування (товарні групи 1–24);

– застосування нульових тарифних квот на ряд товарів агропромислового комплексу.

Рівень одностороннього преференційного режиму ЄС (ставки мит та обсяги тарифних квот) відповідає рівню тарифної лібералізації, передбаченому відповідними положеннями Угоди про асоціацію.

1. Ставки ввізного мита ЄС.

Починаючи з моменту введення Автономного преференційного торговельного режиму, ставки ввізного мита ЄС встановлюються на рівні, який має діяти в перший рік після запровадження вільної торгівлі між Україною та ЄС.

2. Тарифні квоти.

Запровадження тарифних квот означає, що окремі українські товари будуть постачатись до ЄС у певних обсягах без справляння ввізних мит. При цьому мова йде не про обмеження обсягів імпорту, а лише про те, що імпорт зазначених товарів понад визначений обсяг підпадатиме під загальний режим імпорту, тобто оподатковуватиметься за тими ж умовами, які діють для України сьогодні.

Правила адміністрування тарифних квот регламентуються положеннями ст. 3 «Доступ в рамках тарифних квот» Регламенту ЄС № 374/2014 [2, с. 5–37].

До кінця 2014 р. українські експортери мали можливість використати квоти, які були не в повному обсязі використанні протягом дії автономного преференційного торговельного режиму ЄС для українських товарів (23.04.2014 р. – 31.10.2014 р.).

У той же час з 01.01.2015 р. по 31.12.2015 р. тарифні квоти на окремі українські товари будуть відповідати рівню тарифної лібералізації, передбаченому в перший рік дії Угоди про асоціацію.

3. Принцип адміністрування тарифних квот («перший прийшов – перший обслуговується»).

Адміністрування тарифних квот, визначених у додатку I Регламенту ЄС, здійснюватиметься Генеральним директором з питань оподаткування Європейської Комісії на основі принципу «перший прийшов – перший обслуговується» незалежно від місяця ввезення товарів до ЄС. Правові положення, що визначають порядок управління цими тарифними квотами, містяться у ст. ст. 308a, 308b і 308c Регламенту № 2454/93, що встановлює правила для реалізації Митного кодексу Співтовариства, та ст. 184 Регламенту (ЄС) № 1308/2013.

Інформація про поточні залишки тарифних квот, які управляються на основі принципу «перший прийшов – перший обслуговується», доступна в режимі он-лайн на відповідному порталі Служби підтримки експорту [3].

База даних для тарифних квот на веб-сайті EUROPA відображає баланс за кожною тарифною квотою, які застосовують у цьому році, а також минулого року. Сайт також містить деякі інші важливі відомості, зокрема дату вичерпання конкретної тарифної квоти. Ця інформація постійно змінюється в результаті щоденних операцій. Інформація про веб-сайт EUROPA коригується ввечері кожного робочого дня і, отже, є актуальною на цей момент. Вона залишається на веб-сайті незмінною до вечора наступного робочого дня.

4. Правила походження товарів.

Правила походження, які будуть застосовуватися:

– Правила, викладені в Імплементаційних положеннях Митного Кодексу (CCIP) (R2454/93), Розділ IV, Глава 2, підрозділ 2:

• правила є загалом аналогічними тим, які передбачені в Протоколі про правила походження в проєкті Всеохоплюючої та поглибленої зони вільної торгівлі ЗВТ+, що заснована на правилах походження в Панєвропейськосередземноморській Конвенції;

• єдина важлива відмінність: відсутня заборона на повернення мита;

• застосовується кумуляція походження з товарами ЄС.

– Відмінність між Генеральною системою преференцій (ГСП) та автономними торговими преференціями: правила не ідентичні тим, які на сьогодні використовуються Україною за схемою ГСП. Правила походження за автономними торговими преференціями, як правило, є більш ліберальними. Це означає, що якщо походження не може бути встановлене за допомогою конкретного правила щодо продукту за автономними торговими преференціями, тоді можна використовувати переваги за режимом ГСП.

Докази походження:

– сертифікат EUR.1 або Декларація про походження товару для невеликих партій (що за вартістю не перевищують 6000 євро) [4];

– як і у випадку з Формою А, сертифікат EUR.1 має відповідати ряду конкретних технічних вимог, які визначені в Додатку 21 Митного Кодексу (CCIP) (R2454/93). Однією з таких вимог є те, що сертифікати повинні бути на папері з друкованим фоновим візерунком із водяних знаків зеленого кольору (гільош). Єдиного зразка не існує, проте за вказаним нижче посиланням можна знайти збільшену ілюстрацію типу «друкованого фонового візерунку із водяних знаків зеленого кольору (гільош)» [5];

– сертифікат має бути на одній з офіційних мов ЄС.

5. Положення щодо захисних заходів.

Якщо імпорт товарів, що походять з України і включені в Додаток I до Регламенту Європейського Парламенту і Ради, завдають або загрожують викликати серйозні труднощі для виробників Союзу аналогічних або безпосередньо конкуруючих продуктів, то Комісія може знову ввести звичайні мита з Єдиного митного тарифу щодо такого імпорту відповідно до умов і згідно з процедурами, викладеними у ст. ст. 11 і 11a Регламенту Ради (ЄС) № 55/2008, які повинні застосовуватися з відповідними змінами.

На сьогодні Україна є країною-бенефіціаром генералізованої системи преференцій ЄС. Починаючи з 1 січня 2014 р., в силу вступив новий Регламент Ради ЄС № 978/2012 від 25.10.2012 р., що передбачає меншу кількість країн, на які поширюється режим ГСП, додаткове зниження ввізних мит, збільшення кількості «нечутливих» товарів тощо [6].

У рамках ГСП існує три режими преференцій:

– «загальний» (general arrangement GSP) – охоплює 6200 (66%) тарифних ліній, які поділяються на «чутливі» (3785) та «нечутливі» (2415) категорії. Для «нечутливих» продуктів застосовується нульова ставка ввізного мита, для «чутливих» ставка ввізного мита в середньому на 3,5% нижча за ставку мита відповідно до «Режиму найбільшого сприяння» СOT;

– «спеціальний» (special incentive arrangement for sustainable development and good governance – GSP+) – охоплює 6270 тарифних ліній. Головною відмінністю від «загального» режиму ГСП є те, що нульова ставка ввізного мита застосовується й до окремих «чутливих» продуктів, а також зняття попередньо накладених обмежень у вигляді виключення з режиму (у випадку України це колісні пари);

– «усе, крім зброї» (special arrangement for the least-developed countries – Everything But Arms (EBA)) – охоплює більше 7000 тарифних ліній, до яких застосовується нульова ставка ввізного мита, за виключенням зброї та товарів військового призначення. Вказаний режим застосовується до країн, що були класифіковані ООН як найменш розвинені країни. Відповідно до Додатку II до Регламен-

ту Ради ЄС № 978/2012 від 25.10.2012 р. Україна входить до числа країн, на які поширюється «загальний» режим ГСП. При цьому, згідно із новим Регламентом, торговельні преференції в рамках ГСП більше не поширюватимуться на такі країни, як Китай, Росія, Казахстан, Бразилія, Аргентина, ОАЕ, Білорусь та ін., що дає додаткові переваги українським експортерам на ринку ЄС. Відповідні тарифні лінії, охоплені «загальним» режимом ГСП, перераховані у Додатку V до згаданого Регламенту.

На період дії Автономного преференційного торговельного режиму ЄС залишає також можливість використання режиму Генералізованої системи преференцій, який діє сьогодні для України та для використання якого необ-

хідно отримати сертифікат «Форми А». Відповідні сертифікати наразі видає ТПП України [7].

Таким чином, за українськими експортерами залишається право вирішувати, в рамках якого преференційного торговельного режиму здійснювати експорт до ЄС: Автономного преференційного торговельного режиму або Генералізованої системи преференцій.

Але, враховуючи укладення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, частиною якої є запровадження поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, Генералізована система преференцій та Автономний преференційний торговельний режим припиняють свою дію з моменту набуття чинності Угодою або її окремими елементами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Перепелиця Г. Керівництво для початкових експортерів : керівництво з поясненням принципів функціонування ринку ЄС, оглядом online-інструментів аналітики законодавчих та ринкових вимог, що пред'являються до товарів, які експортуються до ЄС // Національний портал ExportUA. – 2014. – С. 94.
2. Соловйов М., Тарасов О., Маслак А. Звіт : відкриття ринків в ЄС // Фундація «Відкритий Діалог». – 2014. – С. 40.
3. Офіційний сайт Служби підтримки експорту в ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://exporthelp.europa.eu/thdapp/index.htm>.
4. Офіційний сайт Державної підтримки українського експорту при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrexport.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mfa.gov.ua/mediafiles/files/eu_integration/addendum6.pdf.
6. Офіційний сайт Представництва України при Європейському Союзі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/Ukraine+-+EU+export-import+helpdesk+/trade+arrangements/ GSP>.
7. Офіційний сайт Торговельно-промислової палати України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ucci.org.ua/download/eur1_3.pdf.